

نقش علمای اسلام در تحکیم مبانی و ارزشهای تقریب

نقش علمای اسلام در تحکیم مبانی و ارزشهای تقریب

مولوی عبداﷲ عبدالرزاقی

مدیر حوزه علمیه اهل سنت

چکیده :

نوشتار حاضر در صدد معرفی نقش علمای اسلام در تحکیم مبانی و ارزشهای تقریب می باشد .
نقش اصلی در ایجاد وحدت منطقی پایدار بر عهدهی علما است و شایسته است آنان با رعایت اصول زیر در
ایجاد چنین وحدتی تلاش نمایند :

1 - توجه به خداوند و تلاش برای کسب رضایت او

2- رعایت تقوا به عنوان شرط اصلی وحدت در جهت حفظ مصالح کلی دین اسلام به دور از لحاظ نمودن آن چه
که به مصالح دین خدشه وارد می سازد .

3- قرار دادن قرآن و سنت رسول خدا (صلي الله عليه و اله و سلم) به عنوان محور اصلی وحدت و اعلام
برادری با هر کسی که خدا و رسول (صلي الله عليه و اله و سلم) و قرآن و معاد را می پذیرد .

4- ایجاد شورای عالی فقهای جهان اسلام و معرفی آن به مسلمانان دنیا به عنوان مآخذ فتاوای دینی اسلام
جهت جلوگیری از ایجاد تفرقه توسط ساده لوحانی که به نام دین موجبات تفرقه بین صفوف مسلمین را

فراهم می سازند.

5- آگاه سازی مردم و دعوت آنان به دوستی و برادری

6- آگاهی علما از توطئه دشمنان اسلام در ایجاد تفرقه بین صفوف مسلمین

چالش های فراروی وحدت اسلامی

- عامل خارجی :

- منافع شخصی برخی زعما و حکام

- تکفیر

- تردید در نیت شرکت کنندگان در گفت و گو :

- جنجال و حمله علیه مقدسات و بی احترامی به یکدیگر

نتیجه گیری

نقش علمای اسلام در تحکیم مبانی و ارزشهای تقریب

اصولا عامل وحدت و یا تفرقه ابتدا خود علمای دین هستند.

علما نمایندگان دین در فرقه های اسلامی محسوب می شوند .

نخستین گام در ایجاد وحدت منطقی وسعت یافتن دیدگاه متفکران و شخصیت های بزرگ علمی جهان اسلام است.

برای ایجاد چنین وسعت دیدگاه و سعه صدری لازم است علمای دین مساعی خود را در امور زیر به کار

گیرند:

1- توجه به خداوند و تلاش برای کسب رضایت او

اگر علمای دین تمام مساعی خود را در جهت رضایت الهی قرار دهند و تمام اعمالشان نیز برای خداوند

متعال باشد، و همواره در هر امری خداوند و فرامین او را در نظر داشته باشند عمیق ترین ابزار برای

ایجاد وحدت پایدار بین مسلمین حاصل خواهد شد،

زیرا هرگز و در هیچ شرایطی خداوند دشمنی و کینه توزی دو برادر دینی را نخواهد پذیرفت .

2- تقوا و دوری از هوا و هوس

قرآن کریم قبل از دعوت مردم به وحدت ابتدا آنان را به تقوا دعوت می کند :

«يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تَقَاتِهِ وَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا -

وَأَنتُمْ مُسْلِمُونَ» ([1])

مهم ترین عامل ایجاد اختلافات نامعقول عدم تقوای الهی است. شهرت طلبی، خود نمایی و پیروی از

هواهای نفسانی نشأت گرفته از عدم تقوای الهی است .

آن چه شایسته است علمای دین مد نظر قرار دهند حفظ کیان اسلام است. حفظ دین اسلام از حفظ آن چه که

به آن مذهب گفته می شود مهم تر است، زیرا اگر اسلامی نباشد مذهبی در آن معنا نخواهد داشت.

داشتن تقوا و حساسیت در حفظ اساس دین می تواند از مهم ترین عوامل ایجاد وحدت معقول باشد .

3-التزام عملي به فرامین وحدت آفرین قرآن کریم

قرآن کریم اساس کلیه قوانین فقهی، حقوقی، اخلاقی و تمام شئون زندگی بین شیعیان و اهل تسنن است آیات متعددی از قرآن مسلمانان را از تفرقه و دوری از یکدیگر باز می دارد که معروفترین آنها آیه «وَأَعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا» ([2]) است.

که بعد از دعوت مردم به تقوا بلا فاصله آنان را به وحدت تشویق می نماید . علامه طباطبائی در تفسیر المیزان ، حبل الله را کتاب خدا و سنت رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) میدانند([3])

نویسنده تفسیر نمونه نیز حبل الله را هر آن چیزی می داند که وسیله ای برای ارتباط با ذات خداست از میان علمای اهل سنت، ابن عربی حبل الله را دین خدا و کتاب خدا می داند. ([4]) وی مراد از اختلاف در آیه 102سوره آل عمران را دوری از فتنه، تعصب و تشتت جماعت دانسته و می گوید قرآن از آنها نهی نموده است.

جلال الدین سیوطی نیز در «در المنثور» مراد از حبل الله را قرآن دانسته است. ([5]) بقیه علما و مفسرین شیعه و اهل سنت نیز نظراتی مشابه دارند. علمای شیعه و سنی محور وحدت را اسلام و قرآن می دانند ، از این رو قرار دادن تمام مساعی در جهت متن کلی دین و قرآن می تواند از عوامل موثر در ایجاد جامعه جهانی اسلام گردد.

اختلاف نظر در امور جزئی که امری طبیعی است نباید باعث اختلاف و تفرقه و تشتت میان مسلمین گردد و تمام مسلمانان باید با عنایت به قرآن و رسالت پیامبر عظیم الشان اسلام برادر و یاور و خیر خواه هم باشند .

4-آگاه سازی مردم و دعوت آنان به دوستی و برادری

مردم به سخنان علمای مذاهب خود گوش داده و به عملکرد آنها توجه می کنند و عمدتاً برداشت آنان از دین و نیز مذهب خود ناشی از مطالعات عمیق و همه جانبه نیست بلکه چگونگی عملکرد روحانیون خود را الگو قرار می دهند.

علمای مذاهب با دعوی گفتاری و رفتاری خود می توانند زمینه های برادری و اتحاد را بین مسلمین به وجود آورند و اگر علما به مردم تفهیم کنند که اعتقادات مذهب آنان مانعی برای دوست داشتن سایر مسلمانان نیست و هر مسلمانی ضمن داشتن اعتقادات مذهب خود بایستی مسلمانان سایر فرقه ها ی اسلامی را برادر خویش دانسته و از کمک و مهربانی و خیر خواهی به آنها کوتاهی نکند و خود علما این موضوع را در عمل پیاده نمایند، دست یابی به اتحاد پایدار دور از انتظار نخواهد بود .

5-آگاهی علما از توطئه دشمنان اسلام در ایجاد تفرقه بین مسلمین

در این راستا شایسته است علمای بزرگ فرقه های مختلف جهان اسلام گرد هم آمده و شورای علما و فقهایی

جهان اسلام را تشکیل دهند و با معرفی این شورا به مردم مسلمان جهان به عنوان حافظ شریعت اسلام، جلوی اختلاف اندازی ساده اندیشان غافل و یا مغرضان از خدا بی خبر را بگیرند .

چالش های فراروی تقریب مذاهب اسلامی

این چالش ها برخی از سوی دشمنان و برخی نیز از درون امت ایجاد شده است که مهم ترین آنها عبارت است از :

1- عامل خارجی :

کاملاً روشن است که دشمنان این امت، شرایطی را ایجاد می کنند که به پراکندگی و تفرقه امت منجر شود و در برابر هر آنچه به وحدت آن بینجامد ، می ایستند.

2- منافع شخصی برخی زعمای وحکام

این مسئله ای است که ما در دوران های گذشته و امروز نیز شاهد آن هستیم، به گونه ای که برخی ها ، از نفوذ خود برای تحریک عموم مردم و به ویژه برخی وابستگان به اهل علم در راستای درگیری های فرقه ای و طایفه ای، سوء استفاده می کنند .

3- تکفیر

تکفیر از جمله مهم ترین موانع در برابر وحدت اسلامی است و به رغم این که اسلام ، حد و مرز میان کفر و ایمان را با روشنی تمام مشخص ساخته است ، چنین حالت شگفتی با قدرت تمام مطرح شده است . «ترمذی» از رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) روایت کرده است : «هرکس شهادت «لا اله الا الله» و محمد رسول الله»

گوید ، خداوند آتش دوزخ را برای وی حرام می سازد»

و از امام صادق (علیه السلام) شنیده شده که فرمود: « اسلام شهادت «لا اله الا الله» و تصدیق پیامبری خداست و با آن از ریختن خون ها پیشگیری شده و نکاح ها و ارث ها ، جاری شده است و بر ظاهر آن جماعت مردم شکل گرفته است » ([6])

4- تردید در نیت شرکت کنندگان در گفت و گو :

تردید در نیت شرکت کنندگان در گفت و گو به ایجاد فضای آرام و مطلوب یاری نمیرساند و به نوعی گریز یا تعلل و بهانه گیری و ممانعت از تحقق نتایج مطلوب می انجامد.

ولي کار و تلاش جدي و توجه به آموزه هاي هدايت گرانه و فراخوان به خوش گماني نسبت به برادر مسلمان، مانع از آن مي شود که اين عامل نقش خود را در منع «وحدت اسلامي»، به ويژه اگر در سطح علما باشد، ايفا نمايد.

5- جنجال و حمله عليه مقدسات و بي احترامی به يکديگر

متون اسلامي زيادي بر منع اين موارد، تاکيد دارند: آيه کریمه:

« %&ö 6xÿtGs? (#rã=0è0 40o÷WtB 3yèètèùur 4 \$tB /ä3Î6Îm\$|ÁÎ/ `ÏiB >p`ZÅ_ » ([7])

(بگو: تنها شما را به سخن يگانه اي اندرز مي دهم و آن اينکه: دو تن دو تن و تک تک براي خداوند قيام کنيد، سپس بي انديشيد در همنشين شما ديوانگي نيست...) منع کننده گفت و گو در فضاي انفعالي و ساختگي است و آيه شريفه

« %&ö w cqè=t«óie? !\$fJtă \$oYøBtô_r& wur » ([8])

(بگو نه آنچه ما گناه کرده ايم از شما مي پرسند و نه آنچه شما مي کنيد، از ما پرسیده مي شود) مانع از درگير شدن با گذشته مي شود و احترام به ديگري را تحميل مي کند.

اين امر در آيه اي که از دشنام گفتن حتي به خدايان مشرکان نهي مي کند نيز کاملاً مشهود و روشن است.

از موانع ديگري که بر سر راه تقريب وجود دارد عبارت است از:

1- در نظر گرفتن راي و نظر نا مانوس در يک مذهب، به عنوان نشان و باور اصلي آن مذهب، که البته امري غير منطقي است: براي مثال، يکي از محدثين سخني را مي گويد محدثان ديگر همان مذهب در طول تاريخ آن را رد کرده اند ولي مخالفان نشان اصرار دارند که همين سخن را بر کل مذهب تعميم و به آن نسبت دهند.

2- اطلاع يافتن ازديدگاههاي مذهب از زبان دشمنان آن مذهب.که اين نيز به دور از منطق است،

زيرا دشمنان گاه مي کوشند براي محق جلوه دادن مذهب خود اوهامي را به مذهب مورد نظر نسبت دهند.

3- ورود نا اهلان به روند گفت و گو.

قرآن و منطق اين عمل را رد مي کند: خداوند متعال در خطاب به اهل کتاب که ادعائي دارند که نسبت به آن بي اطلاع هستند، مي فرمايند:

« LăêRr'~»yd ÎäIwàs~»yd 60çFôfyf»ym \$yJÎù Nă3s9 ¼ÎmÎ/ ÖNù=Îæ zNÎ=sù cq`!\$ysè? \$yJÎù }\$øS9 Nă3s9 ¼ÎmÎ/ ÖNù=Îæ»÷ » ([9])

(هان! شما همان کساني هستيد که در آنچه بدان دانشي داشتيد، چون و چرا کرديد،

ديگر چرا در آن چه بدان دانشي نداريد چون و چرا مي کنيد؟)

4- پیروی از شیوه های پیچ در پیچ برای چیره شدن بر طرف دیگر .

کاری که گفت و گو را به بازی بی نتیجه تبدیل می کند.

نتیجه

وجود اختلافات در بسیاری از موارد معقول و طبیعی است و نباید صرف وجود اختلاف نظر در فروع باعث تفرقه در صفوف مسلمین گردد و مسلمانان جهان بخصوص علمای اسلام باید با محور قرار دادن اصول و متن اصلی دین و قرآن تمام فرقه های اسلامی را مسلمان دانسته و یکدیگر را برادر هم بدانند و وظایف برادری را در مورد هم به جا آورند.

بدیهی است که وظایف برادران ، اختلاف و دشمنی و کینه توزی نیست بلکه هم دلی و مهربانی و غمخوار یکدیگر بودن است .

[1] . آل عمران / 102.

[2] . آل عمران / 103.

[3] . موسوی 1374 ش، ج 3، م 573.

[4] . ابن عربی ، 415 ق، ج 1، م 291.

[5] . سیوطی ، 1404 ق، ج 2، م 60.

[6] . کلینی 1388 ق، ج 2، م 25.

[7] . سبا / 46.

[8] . سبا / 25.

